

A rajztól a printig, a gyöngykorig

Szyksznian Wanda grafikusművész életmű-kiállítása a Szombathelyi Képtárban

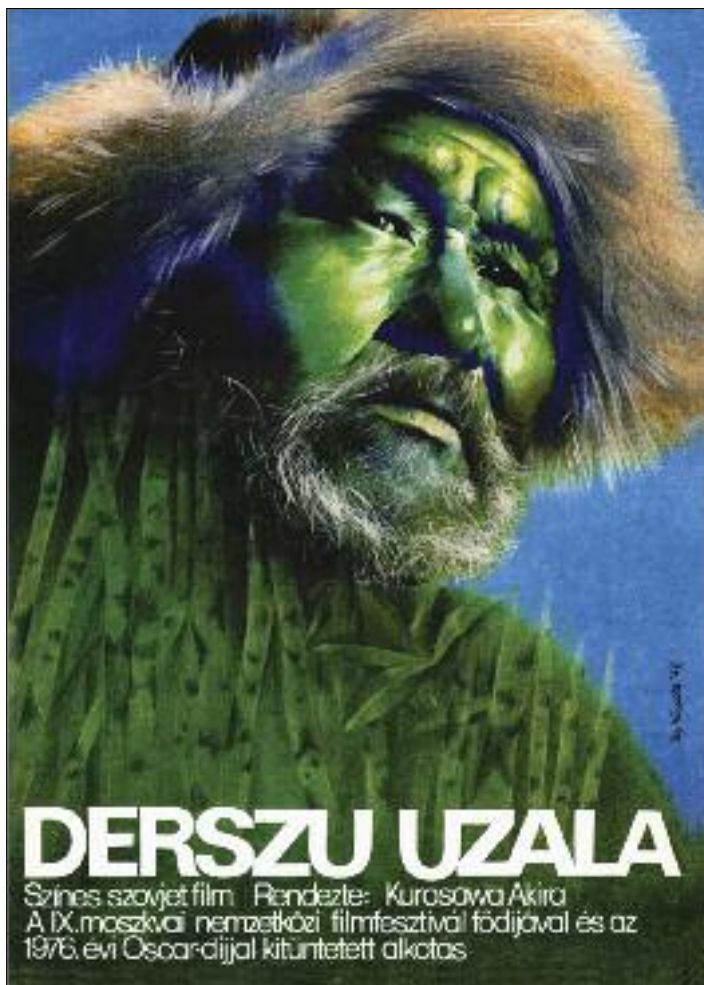
► Művészet és technika szoros összefüggései nyilvánvalóak – a különböző technikák megszületése, fejlődése művészetet befolyásoló tényező, s jellemzően innovatív körülményként érzékeljük megjelenésüket. Minden képzőművészeti, iparművészeti ágazatban számontartjuk és elemezzük ezeket a hatásmechanizmusokat, de talán mondhatjuk, hogy kiemelt, pontosan

sabban determináló fontossága van mindennek a tervezőgrafikában. A digitális technika kialakulásával, majd előtérbe helyeződésével a korábban is meglehetősen technikaérzékeny alkotói területen az utóbbi évtizedek radikális átalakulásokat hoztak. Mindez – az egyébként törvényszerűnek is tekinthető – tervezői generációváltást is elősegítette, az idősebb korosztály képviselői gyorsabban szorultak háttérbe, s az ifjabb generáció alkotói gyorsabban törtek előre. A kíméletlen technológiai versenyben talpon maradni így nem csupán „tehetség dolga”, hanem – hiába a főiskolai/egyetemi diploma megléte – nagy szerephez jut az önképzés, az önfejlesztés, tanfolyamok elvégzése, elmélyült tanulmányok folytatása, majd – és lehet, hogy ez a legnehezebb – ezek művészi alkalmazása. Nos, az első fontos állítás, amit Szyksznian Wanda grafikusművész szombathelyi életmű-kiállítása kapcsán rögzíthetünk, hogy a művészre az immár fél évszázados szakmai pályáján (1968-tól kezdett el együtt dolgozni az Illés-együttessel) mindig is jellemző volt a „lépést tartani” attitűdje, ami jelen esetben nem is annyira a stílusbeli naprakészséget jelenti (bár ez is kétségtelenül érzékelhető életútjában), hanem azt a továbbfejlődési képességet, nyitottságot, rugalmasságot és kreativitást, ahogy a hagyományos rajzi, nyomdai műkészítési technikákból képes volt „átevezni” a digitális technika alkalmazásához, kiemelkedő szinten elsajátítva azt. Az ő esetében ez azért különösen figyelemreméltó, mert egész életútjában elsősorban képzőművészet-centrikus, manuális, rendkívüli *rajztudásra alapozott* a tervezői szemlélete, s ezt a tradicionális tervezői magatartást volt képes átemelni az ezredforduló körüli években/évektől a karakteresen személyes stílusú számítógépes tervezői munkásságába. Ráadásul oly módon, hogy digitális tervezői tevékenysége nem követ egyetlen ismert trendet sem. Pontos, ha úgy fogalmazzunk, hogy Szyksznian Wanda a pályája má-

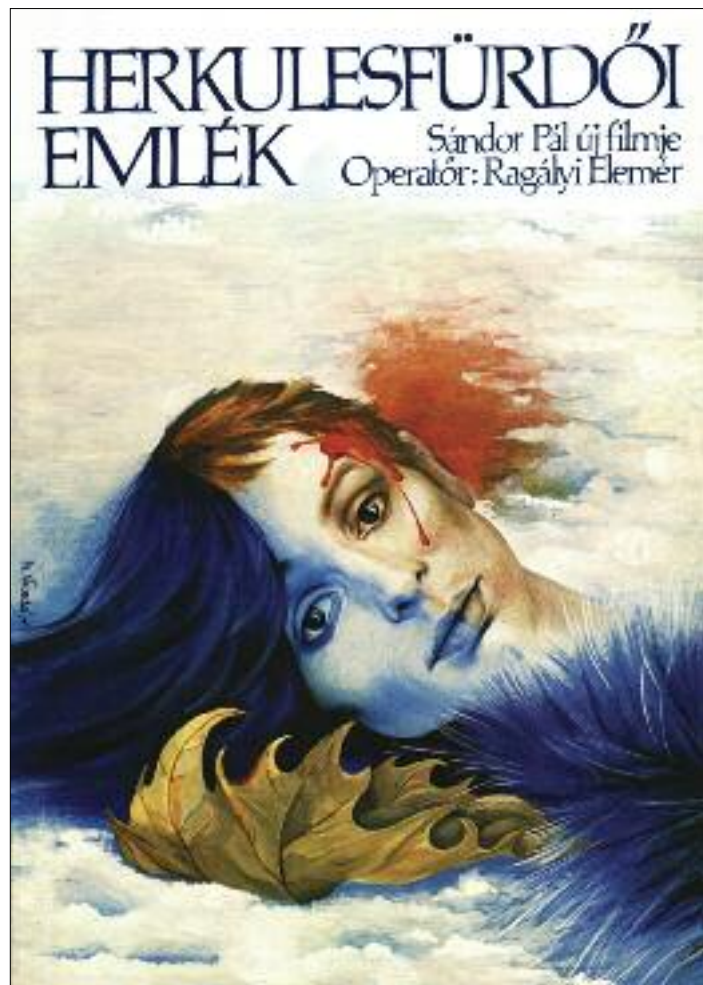

Fotós: Szyksznian Wanda

←
Szyksznian Wanda:
Tanulmányrajz /
Wanda Szyksznian:
Drawing study
1967, ceruza, papír,
50x35 cm

**Szyksznian Wanda: Derszu Uzala, az 1976-os plakát printje /
Wanda Szyksznian: Dersu Uzala. Print of the poster of 1976**
2018

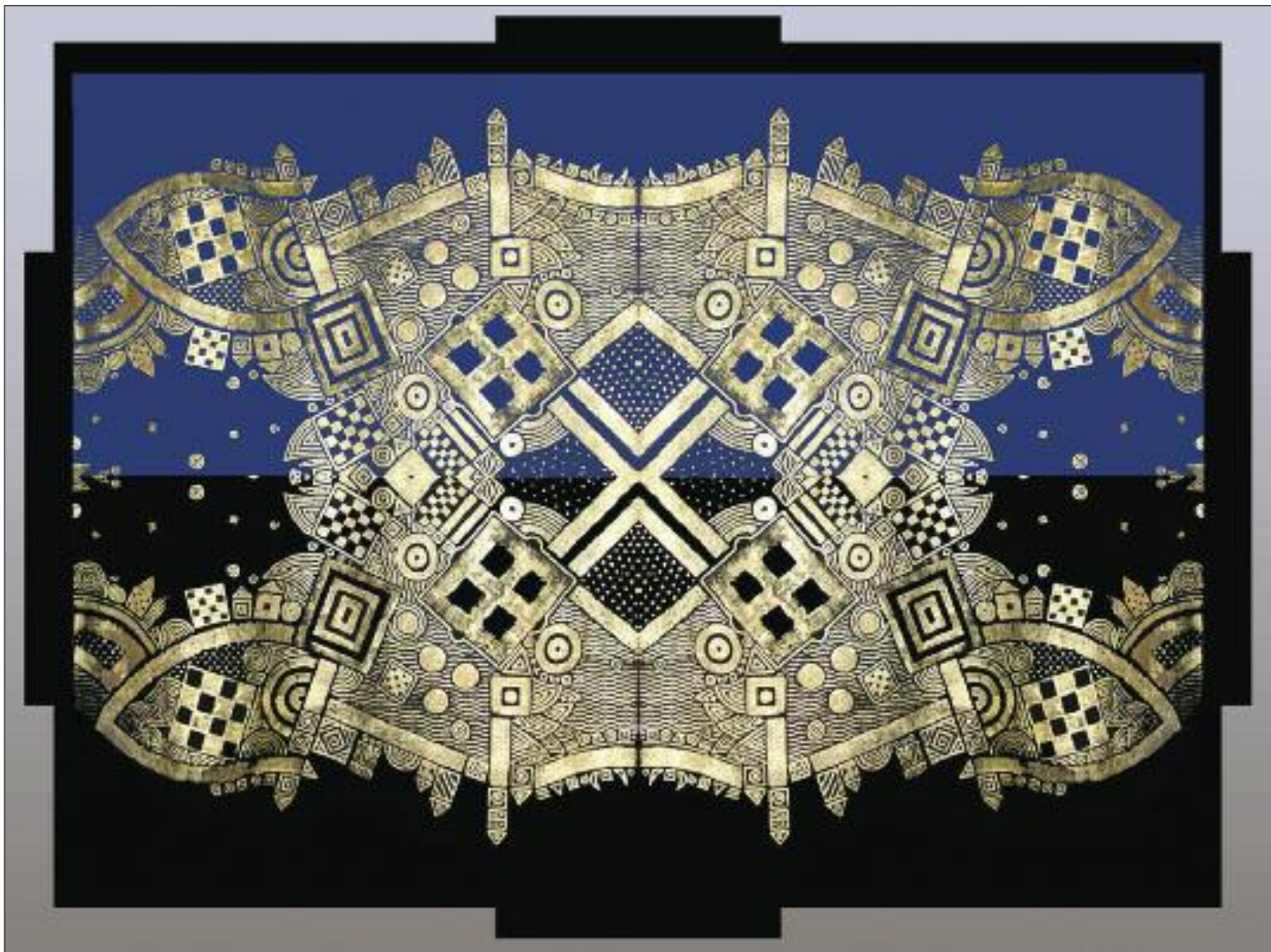
**Szyksznian Wanda: Herkulesfürdői emlék, az 1976-os plakát printje /
Wanda Szyksznian: A Strange Role. Print of the poster of 1976**
2018

sodik szakaszában már nem volt érzékeny az avantgárd stílusművekre, de annál inkább volt *fogékony az újra* (a kettő nem ugyanaz), s nyugodtan alkalmazhatjuk a kifejezést: monumentális életmű-kiállítására erről győzi meg a látogatót.

A sok egyéb jeles esemény mellett a textiltriennálék kollekciójának is (részben) helyet adó, közel 550 négy-

zetméter alapterületű tér lehetővé tette a teljes életmű keresztmetszetén *túli* bemutatását, a pálya kezdetétől, a kiemelkedő színvonalú, még a művészeti gimnáziumban, majd a Magyar Képzőművészeti Főiskolán készített rajzoktól kezdve az ez évben is (!) megvalósított, *Gyöngykor* című digitálisprint-sorozatig. Közben pedig láthatók a hanglemezborítók, a

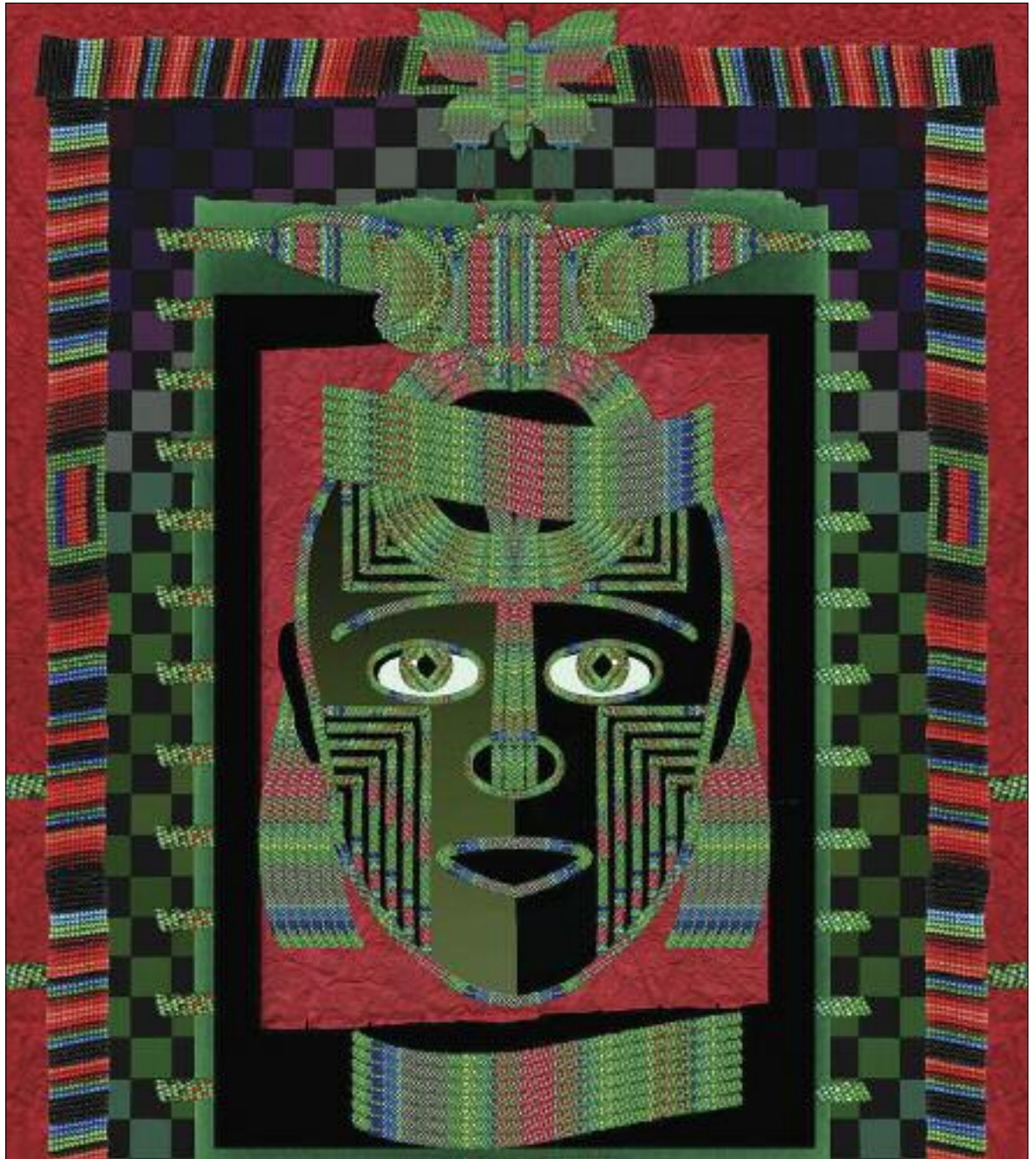
lemezekkel együtt, melyek szintén kiállítási darabok, s arra is ráirányítják a figyelmünket, hogy a művész nemcsak a könnyűzenei témák vonzzák (az *Illés-együtt-es*, *Bródy János* és *Koncz Zsuzsa*, az *István, a király* lemezborítói), hanem *Chopin* és *Prokofjev* éppúgy, mint *Pongrácz Zoltán*. Láthatók lírai költeményekhez és gyermekversekhez készített illusztrációi, az ezekből készült könyvekkel együtt, nevezetes és népszerű nap-

tárjai, a papírgyűréses korszak festményeinek dokumentálása, a papírplasztika- és a kerámiafelhasználási kísérletei, a különböző vegyes technikákkal megvalósított objektvek, a ponyvaalkalmazás textilművészeti eredményei, s még *két terület*, melyekről külön is kell szólnunk.

Az egyik az immár *legendás plakátok* sora, melyekből a kiállítási tér végfalán egy-egy hatalmas installáció

Szyksznian Wanda:
Aranyhíd /
Wanda Szyksznian:
Golden Bridge
2010, feszített-
vászon-print,
40x60 cm

Szyksznian Wanda:
Gyöngykor (részlet) /
Wanda Szyksznian:
Pearl Age (detail)
2017–2018,
gyöngyfűzés-
digitart, vászonprint,
a teljes méret:
100x50 cm

látható, öt-hat sorban elrendezve, mintegy tíz méter szélességben. Tudjuk, hogy a hatvanas-hetvenes évek a magyar filmplakátok virágkorát jelentik, Szyksznian Wanda munkái e műfajban is meghatározónak hatnak. 1972 és 1987 között – pályázatok révén – tervezett plakátokat az akkori Mokép megbízásából, s ezek több mint három évtized múltával is frissek, elevenek, és egy pillanatig sem hatnak múzeumi tárgyakkal (Andrej Rubljov, Derszu Uzala, Herkulesfürdői emlék, Lotte Weimarban, Zorro, A nagy generáció, Dögkeselyű stb.).

Egyaránt igaz ez kulturális és kereskedelmi plakátjaira, ma is szuggesztív és mély értelmezésű például a parafrázisokra épített három plakátja, melyeken

Botticelli, Leonardo és Arcimboldo festményeit idézi meg. Alkotásainak tematikai gazdagságára utal, hogy éppúgy készít plakátot az ifjúság (*Hugó, a víziló; Politoys Hungary Budapest*), mint például a *Tungsrám* számára.

És íme, a művész kiállítási leporellóján olvasható vallomása: „*Kislány koromban, honnan, honnan nem, volt egy apró gyöngyszemekből fűzött láncom. Vonzott, mint a mágnes [...], egyszer csak megálmodtam, hogyan lehet olyant csinálni. Hogy kinek, minek és miért készítem évtizedeken át, kisebb nagyobb szorgalommal, azt nem tudtam. Magamra ékszerként csak néha tettem. Pótcselekvés termékei [...], hobbi? Egyszer csak új aspektusból köszöntek rám a láncok, mint alapanyagok, kifejezési esz-*

Szyksznian Wanda:
Sámánok – Táltosok –
Maszkok – Bálványok –
Barbárok (a Gyöngykor-
sorozatból) /
Wanda Szyksznian:
Shamans – Taltoshes –
Masks – Idols –
Barbarians (from the
series Pearl Age)
 2017–2018, gyöngy-
 fűzés-digitart, vászon-
 print, egyenként:
 100x50 cm

közök, és rájöttem, hogy nem volt üresjárat a gyöngyök fűzése [...] csak nem tudtam: miért csinálom? [...] és megtörtént a kézzel fűzött gyöngy és a digitális eszközök találkozása 2017-ben.”

E gondolatsor vezet át a másodikként – külön is – számba veendő művek sorához. Vallomásának mindent konkretizáló utolsó mondatára utalva, valóban különlegesen új művészi minőséget teremtett. A gyöngyök materiájából, finom struktúráiból, szívárványosnak is ható színegyütteseiből, finom tárgyairól az alkotó olyan nagy méretű digitális munkákat hozott létre, melyek rendkívül asszociatív képzőművészeti műként állnak előttünk, találó összefoglaló címként *gyöngykort* jelezve, de sámánokat, táltosokat,

maszkokat, bálványokat, barbárokat is megjelenítve. Művein a gyöngyszemek – az alkotó szándékai szerint is – látványt alakító, individuális inspirációkként tárgyiasulnak.

Szyksznian Wanda életműve a tervezőgrafika és a képzőművészet mély feltárását jelzi, a határterületek izgalmas kiaknázásával, az értelmezés és a látványteremtés sokszínűségével, ami a művész mindig újra érzékeny, ugyanakkor romantikára is hajló személyiségét is tükrözi.

FELEDY BALÁZS
 művészeti író

(Szyksznian Wanda Életmű című kiállítása. Szombatbelyi Képtár, Szombatbely, 2018. március 14. – május 13.)